

MPRA

Munich Personal RePEc Archive

Types of limited liability partnerships

,

(New Bulgarian University - Sofia)

1996

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/110743/>
MPRA Paper No. 110743, posted 18 Nov 2021 16:50 UTC

ВИДОВЕ ДРУЖЕСТВА С ОГРАНИЧЕНА ОТГОВОРНОСТ

Ивайло Иванов Стайков

Дружествата с ограничена отговорност (ООД) са едни сред най-разпространените капиталови търговски дружества. Съчетаването в тях на персонални и капиталови елементи, с привес на първите, закритият им характер, ниският законово изискуем размер на капитала, опростените начини за образуване и управление, са сред най-важните фактори, поради които предприемачеството в България се ориентира към тази правно-организационна форма на търговска дейност (1).

Търговският закон (ТЗ) в глава XIII (чл. 113-157) урежда правния режим, на който е подчинено ООД. От анализа на нормативната уредба се извежда изводът, че **ООД като понятие е родово**. Съобразно различни класификационни критерии може да се открие неговото **видово деление**. Тези критерии трябва да са юридически, т. е. да намират опора в законовите разпоредби. В същото време те трябва да имат и конкретна практическа насоченост и стойност.

Разглеждането на видовете ООД обогатява не само правната теория, но то е насочено и към търговеца, като му разкрива спецификите в правното многообразие на ООД. То ще го ориентира не само коя правна форма да предпочете, но и пред какви евентуални бъдещи трудности и проблеми може да се изправи в конкретната си стопанска дейност.

Съобразно **броя на съдружниците** (ООД, както и всички други търговски дружества са корпоративни юридически лица) Търговският закон различава **едночленно и многочленно ООД** (вж. легалната дефиниция на чл. 113). Еднолично е ООД, при което всички дялове са концентрирани в едно лице, т. е. има само един съдружник, който притежава целия дружествен капитал (срв. чл. 116, ал. 2). Търговският

закон не изключва възможността и при ЕООД капиталът да бъде разделен на дялове, но всички те трябва да бъдат записани (поети), внесени и да са притежание на един единствен правен субект. При многочленните ООД са налице най-малко двама съдружници, които могат да имат равни или различни по размер дялове (чл. 117, ал. 3). Ограничения в максималния брой на съдружниците, за разлика от много други чужди законодателства, Търговският закон не изисква.

От своя страна ЕООД биват два вида според правното качество на собственика на внесенния капитал:

- **ЕООД с държавно или общинско имущество (участие)**, т. е. единствен съдружник в него е държавата или община (чл. 61). Ролята и значението на тези дружества се откроява особено ярко в развиващия се процес на приватизация в страната (вж. съответните разпоредби на ЗППДОБП и наредбите по неговото прилагане) (2).

- **ЕООД с единствен съдружник частно лице** – физическо или юридическо. Когато съдружник е физическо лице на практика се постига правния ефект на едноличен търговец с ограничена отговорност. Важно е да се знае, че докато ЕООД може да се образува и от частноправен субект, еднолични акционерни дружества могат да образуват само държавата и общините (вж. чл. 159, ал. 2 от ТЗ и съответните норми от ЗППДОБП).

ЕООД се различават от многочленните не само по отношение притежаването на капитала и дяловете, но и по начин на образуване, управление и прекратяване.

При многочленните ООД особен теоретичен и практически интерес имат **двучленните ООД**. Те биват също два подвида: ООД, при което двамата съдружници имат еднакъв по размер дялове (50 на 50) и двучленни ООД със съдружници с различен рамер на основния дял.

Първите ООД се наричат в доктрината **паритетни дружества** и са особено конфликтна правна категория. Другите можем да ги назовем обикновени двучленни ООД.

Паритетните ООД създават най-големи практически проблеми по повод управлението им и особено при хипотезата на прекратяването на членствено правоотношение чрез изключване на съдружник (чл. 126). Доколкото Търговският закон не урежда подробно правоотношенията между съдружниците при този вид ООД, в теорията се предлагат различни разрешения на проблема. Тъй като съгласно чл. 137, ал. 3, изр. 2 изключваният съдружник не гласува, може да се стигне до взаимно изключване на съдружник. Професор Огнян Герджиков вижда изход от положението в чл. 71, предвиждащ съдебна защита на правото на членство и на отделни членствени права, когато те бъдат нарушени от органи на ООД **(3)**. Съдът като държавен правораздавателен орган е длъжен да се произнесе относно законосъобразността на решението на Общото събрание на ООД. Професор Витали Таджер смята, че в случая трябва да се върви към прекратяване на самото ООД, но не посочва начина по който това трябва да стане – извънсъдебно по решение на самите съдружници или чрез съдебен акт по повод атакуване на решение на Общото събрание **(4)**.

Вижда се как недостатъчната правна уредба поражда дискусии и различни становища. Като се имат предвид двете важни изисквания на Търговския закон в тази насока: а) единодушие (съгласие) на всички съдружници – в случая двамата – при вземането на решение за изключване на съдружник и б) лишаване от неимущественото право на глас на изключвания съдружник, може да се приеме, че при двучленно ООД, независимо от размера на дяловете на съдружниците, второто изискване не трябва да бъде в сила. Но при сегашната нормативна уредба

тази позиция не намира достатъчна опора в Търговския закон и може да се окачества като *contra legem*. При последващи промени на Търговския закон е желателно тази хипотеза да се нормира недвусмислено като се предвиди напр. **задължително съдебно разглеждане на въпроса дали съществува потестативно субективно право на ООД в лицето на неговия висш орган – Общото събрание да изключва съдружник при определени законови условия.** Законодателят трябва да уреди и последващата правна съдба на самото ООД – дали то трябва да се преобразува в ЕООД, дали да се премине към ликвидация на дружеството или освободеният дял, след изкупуването му от изключения съдружник, ще се продаде на нов съдружник и отново ще е налице двучленно ООД.

Проблеми в практиката може да възникнат и при взимането на решения от Общото събрание на паритетни ООД, тогава когато се изисква мнозинство на гласовете на съдружниците, а при тях, както се посочи дяловото участие е 50 на 50.

Съобразно **вида на съдружниците** (т. е. какъв правен субект участва в ООД) различаваме **хомогенно и хетерогенно ООД**. При първия вид имаме съдружници само физически лица или само юридически лица. Когато държавата или община е единствен съдружник е налице ЕООД с държавно, респ. общинско имущество, т. е. ЕООД по логиката на нещата е винаги хомогенно ООД. Тук трябва да се подчертае, че това ООД е различен правен субект от съдружника в него, макар и той да е единствен. В теорията е спорно дали държавата може да се третира като самостоятелен търговец при сега действащия Търговски закон, но за общината отговорът е не **(5)**. Вторият вид ООД е налице, когато като съдружници участват различни по правна същност субекти – физически и юридически лица, държавата, община. Когато наред с частно-правни субекти участва и държавата в едно многочленно ООД, то може да го

определим като публично, т. е. с държавно участие, когато делът на държавата е повече от 50 на сто от записания и внесен капитал. Теоретически е мислима и хипотезата на двучленно ООД, в което съдружници са българската държава и чужда държава, като втората ще участва в него напр. чрез свое държавно предприятие. Важното в случая е дали чуждото законодателство я третира като самостоятелен вид търговец и какъв е правния статут на това чуждо държавно предприятие. Професор О. Герджиков е на мнение, че като съдружник в ООД може да се конституира и сдружение с нестопанска цел по Закона за лицата и семейството, стига неговото участие да е чисто капиталово и да е освободен в дружествения договор от задължението да оказва лично съдействие за осъществяването на дружествената дейност **(6)**.

Практическата стойност на разгледаното деление е в това, че при хетерогенните ООД, както и при хомогенните със съдружници само юридически лица, се наблюдават **някои специфики** в тяхното управление и особено при функционирането на Общото събрание. Въпросите относно представяването на съдружник – юридическо лице в управлението и дейността на ООД (напр. при изпълнение на задължението за лично съдействие) се нуждаят от подробен анализ, надхвърлящ рамките на настоящото изложение.

Според **националността на съдружника** (вж. чл. 3 от Закона за стопанската дейност на чуждестранните лица и закрила на чуждестранните инвестиции) има **национални** ООД (съдружниците са само български граждани или български юридически лица) и **транснационални (ООД с чуждестранно участие)**, които при регистрация в България са също български юридически лица – чл. 282. За учредяването и извършването на търговска дейност от вторите ТЗ, ЗСДЧЛЗЧИ, ЗСВЦВК изискват наличието на специални предпоставки.

ООД с чуждестранно участие играят голяма роля в процеса на икономическата реформа в страната – приватизация, чуждестранни инвестиции, предоставянето на концесии, интернационализиране на българската икономика, разкриване на нови чужди пазари, запознаване с чуждия пазарен опит и т. н.

С приемането на Закона за ценните книжа, фондовите борси и инвестиционните дружества (ДВ, бр. 63 от 1995 год.) се създаде нов вид ООД. Съгласно чл. 39, ал. 1 от този закон **инвестиционният посредник** може да бъде в правно-организационната форма на банка, акционерно дружество или **ООД с минимален капитал, необходим за учредяването на акционерно дружество**. Търговският закон в чл. 117, ал. 1, изр. 1 определя, че законово изискуемият се минимален капитал за учредяването на ООД е 50 000 лева, размер, който вече не отговаря на реалните икономически условия и изисквания в страната и нуждаещ се от законодателна промяна. Следователно ЗЦКФБИД възприе модела ООД с размер на минималния капитал на акционерно дружество, с което се въведе нов разграничителен критерий – размер и структура на капитала при различните ООД. Специално във връзка с размера на капитала на инвестиционния посредник, когато той е образуван като ООД, възникват някои теоретически и практически проблеми, защото ЗЦКФБИД казва “необходим за учредяването на акционерно дружество”, а както е известно според ТЗ акционерното дружество може да се учреди по два различни законово допустими начина – с подписка (симултантна система) и без подписка (сукцесивна система) (7). Според това кой начин за учредяване се предпочете от учредителите, различен е законово изискуемия минимален капитал на акционерното дружество – 5 000 000, респ. 1 000 000 лева. При класическото ООД начинът за учредяване е само един и той не оказва влияние върху размера на капитала.

Видово деление на ООД може да се проведе и съобразно **предмета на дейност** като правно-индивидуализиращ признак на всяко търговско дружество. Така например може да се говори за ООД с обща търговска правоспособност и за ООД със специална търговска правоспособност. Второто има строго определен от закона предмет на дейност, който ООД не може да разширява в своите учредителни актове или с решения на своите органи. Инвестиционният посредник, когато е ООД, може да извършва търговска дейност само и единствено в рамките, определени му от ЗЦКФБИД, т. е. това е неговия специфичен предмет на дейност, очертаващ и специалната му търговска правоспособност. В бъдеще законът може да предвиди и други ООД с нормативно ограничен предмет на дейност.

Б Е Л Е Ж К И:

1. Григоров, Гр. Дружество с ограничена отговорност. С., 1994.
2. Подробно за ЕООД вж. Герджиков, О. Коментар на Търговския закон. Книга 2. С., 1994, с. 369-376 и 559-571.
3. Герджиков, О. Цит. съч., с. 501.
4. Таджер, В. Капиталови търговски дружества. С., 1994, с. 71.
5. За споровете относно това дали държавата е търговец при действието на стария Търговски закон от 1897 год. вж. Кацаров, К. Систематичен курс по българско търговско право. С., 1990, с. 51-58.
6. Герджиков, О. Цит. съч., с. 355.
7. Вж. по-подробно Стайков, Ив. За размера на капитала на инвестиционния посредник. – сп. Капиталов пазар, бр. 4, 1996, с. 33-34.